

2013

Tartu Keskkonnahariduse Keskuse tegevusaruanne

Tegevusaruanne 2013

1. Üldinformatsioon.....	2
2. Tegevuse ülevaade.....	3
2.1. Laste ja noorte huvikool Tartu Loodusmaja	3
2.2. Üldhariduskoolide õppekava täiendavad loodus- ja keskkonna-programmid	6
2.3. Täiskasvanute koolituskeskus	7
2.4 Tartu Keskkonnahariduse Keskus kui praktikabaas üliõpilastele	7
2.5. Keskkonnainfopunkt	8
2.6. Avalikud üritused Tartu linna rahvale.....	9
2.7. Laste sünnipäevad loodusmajas	14
2.8. Üle-eestilised keskkonnahariduslikud üritused.....	17
2.9. Rahvusvahelised projektid	17
3. Kokkuvõte	19

1. Üldinformatsioon

Sihtasutus Tartu Keskkonnahariduse Keskus (TKHK) on asutatud 8. aprillil 2002. aastal. Asutajad on Tartu linn, Eesti Maaülikool, AS Tartu Veevärk, SA Eestimaa Looduse Fond, MTÜ Eesti Ornitoloogiaühing, MTÜ Eesti Roheline Liikumine, MTÜ Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering ja MTÜ Peipsi Koostöö Keskus.

Sihtasutuse nõukogus on kaheksa liiget, nõukogu esimees on Merle Ööpik (Eesti Maaülikool). Sihtasutuse juhatus on üheliikmeline, juhatuse liige on Janika Ruusmaa.

Visioon

Tartu Keskkonnahariduse Keskus on:

- kaasaegne loodus- ja keskkonnahariduse metoodiline keskus;
- looduse ja säästva eluviisi õppimist koordineeriv keskus Lõuna-Eestis;
- loodust ja selle väärtusi tutvustav keskus Tartu linna elanikele, nii lastele, noortele kui täiskasvanutele.

Missioon

Tartu Keskkonnahariduse Keskuse missiooniks on peatada inimeste võõrandumine loodusest ning tekitada noortes kasvav huvi ja hoolivus meid ümbritseva looduse vastu; pakkuda Tartu linna ja Lõuna-Eesti elanikele kvaliteetset koolitust, teavet ja huvitegevust looduse, keskkonna ja säästva eluviisi teemadel.

Tartu Keskkonnahariduse Keskusel on 4 tegevussuunda vastavalt sihtgrupile:

- lastele ja noortele koolivälist haridust ja tegevust pakkuv **huvikool Tartu Loodusmaja**,
- laiale huviliste ringile aktiivselt loodus- ja keskkonnainfot edastav **keskkonnainfopunkt**,
- täiskasvanud huvilisele **koolituskeskus**
- lasteaedadele ja koolidele loodus- ja keskkonnateemalised **aktiivõppeprogrammid**.

2. Tegevuse ülevaade

2.1. Laste ja noorte huvikool Tartu Loodusmaja

Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS) on registreeritud erahuvikooli Tartu Loodusmaja 13 õppekava: „Algteadmisi loodusest”; „Geoloogia ja keskkonnakaitse”; „Iluaiaandus”; „Keskkonnameedia”; „Lillekasvatus ja lilleseade”; „Loodus kunstis”; „Loodus- ja keskkonnauuringud”; „Loodusfotograafia”; „Loodushoid”; „Loodussõbralik matkamine”; „Noorgiidide õpe”; „Toataimekasvatus” ja „Zooloogia”.

Õppetöö toimus 2013. aastal 11 õppekava järgi järgmistes **huviringides**:

- noored loodusesõbrad (21 rühma, neist 11 rühma venekeelsete koolide õpilastele),
- zooloogia (6 rühma),
- loodus kunstis (4 rühma),
- lillekasvatus ja lilleseade (1 rühm),
- loodusmatkad (2 rühma),
- loodusfotograafia (1 rühm),
- loomasõbrad (3 rühma),
- loodus ja loovus (1 rühm),
- loodussõbralik meistrimees (1 rühm),
- ornitoloogia (2 rühma),
- loodus- ja keskkonnauuringud (1 rühm),
- loodusgiidid (1 rühm),
- tüdrukute loovusring (1 rühm),
- loodushoid (2 rühma).

2013.aastal avati uute huviringidena ornitoloogia (2 rühma), käivitamisel on keskkonnameedia ja linnakeskkonna ring.

Erahuvikooli Tartu Loodusmaja huvitegevuses on osalenud:

- **2013. aastal 668** õpilast Tartu linnast (595) ja maakonnast, kokku 47 rühmas
- 2012. aastal 662 õpilast Tartu linnast (602) ja maakonnast, kokku 41 rühmas
- 2011. aastal 657 õpilast Tartu linnast (619) ja maakonnast, kokku 38 rühmas,
- 2010. aastal 623 õpilast Tartu linnast (581) ja maakonnast, kokku 38 rühmas,
- 2009. aastal 631 õpilast Tartu linnast (575) ja maakonnast, kokku 37 rühmas,
- 2008. aastal 634 õpilast Tartu linnast (534) ja maakonnast, kokku 37 rühmas,
- 2007. aastal 558 õpilast Tartu linnast (541) ja maakonnast, kokku 39 rühmas,
- 2006. aastal 595 õpilast Tartu linnast (519) ja maakonnast, kokku 36 rühmas,
- 2005. aastal 566 õpilast Tartu linnast (535) ja maakonnast, kokku 35 rühmas.

Huvikooli 2013/2014. õppeaasta avaaktus toimus 2.septembril 2013 uues loodusmajas, Lille 10. Kuna saalis ja klassiruumides polnud veel sisustust, siis toimus kooli avaaktus loodusmaja pargis.

Avaaktusel 2.septembril 2013 avati pidulikult ka meie pargi päikesekell.

Huvikooli igapäevane tegevus toimub huviringides, mis noorematel õpilastel käivad koos 2 korda nädalas ja vanematel õpilastel kord nädalas vastavalt tunniplaanile. Lisaks ringitundidele korraldati 2013. aastal õpilastele **12 looduslaagrit** (2-5-päevased), **25 õppekäiku** (1-päevased väljasõidud), **4 konverentsi**, **6 konkurssi** ja **10 näitust**. Samuti korraldati laiemale avalikkusele suunatud tegevusi, nt vahvad vaheajapäevad Tartu linna lastele; septembris tartlastele uut loodusmaja ja keskkonnasäästlikku eluviisi tutvustavad töötoad; õpilatööde näitused Linnaraamatukogus, TÜ Botaanikaaias, Jardini aianduskeskuses; huvikooli õpilaste 2. jõululaat.

Õppetöö kõrvalt aitasid huvikooli õpilased kodutute koerte varjupaiga hoolealuste elamistingimusi parandada, maikuus istutati Järveljal kuuseistikuid, Tartu Seikluspargis jõuti lisaks looduse vaatlemisele ka lehti riisuda, parki korrastada.

Huvikooli tegevusi saab jälgida ajaveebis <https://tartuloodusmaja.wordpress.com/>. Loodusmaja ajaveebil oli 2013. aastal keskmiselt 35 334 klikki, st keskmiselt 97 vaatamist päevas. (Aastal 2012 olid need näitajad vastavalt umbes 38 vaatamist päevas, 13 733 klikki aastas.)

Huvikool tähistas oma **60.juubelit** uues loodusmajas vilistlasõhtuga 8.novembril, kus osales üle 100 endise ja praeguse huvikooli kasvandiku ja pedagoogi.

Huvikooli 60.juubeli pidulikud õhtujuhid
Mirjam Grosberg ja Martin Tikk, geoloogia ja keskkonna huviringi õpilased.

Vilistlaste huviretke talveaias juhtisid huvikooli noorgiideid.

Õpilaste osavõtt huvikooli ühistegevustest:

- Viktoriinidel ja konkurssidel osales kokku **441 õpilast** (2012.aastal 620, 2011.aastal 231 õpilast).
- Näitustel eksponeeriti kokku **640 õpilastööd** (2012.aastal 685, 2011.aastal 467 tööd).
- Konverentsidel osales **222 õpilast** (2012.aastal 108, 2011.aastal 70 õpilast).
- Looduslaagrites sai osaleda **310 õpilast** (2012.aastal 224, 2011.aastal 223).
- Loodus- ja keskkonnalastel õppekäikudel ja ekskursioonidel osalemise võimaluse sai **879 õpilast** (2012.aastal 770, 2011.aastal 530 õpilast).

2.2. Üldhariduskoolide õppekava täiendavad loodus- ja keskkonna-programmid

Tartu Keskkonnahariduse Keskuse poolt on välja töötatud ja katsetatud 43 erinevat üldhariduse õppekava täiendavat programmi, mida koolid saavad oma õppetöö mitmekesistamiseks tellida. Üks programm kestab 2-6 tundi loodushariduse, klassis või välitunnina looduses ning selles osaleb terve klassitäis õpilasi loodushariduse õpetajate juhendamisel. Õppeprogrammid on koolide poolt väga nõutud, kui need on õpilastele tasuta. Tasuta programme saame me pakkuda KIKi ja Tartu LV HO toetusel (TÜ Botaanikaaias). 2013.aastal vähendas KIK toetussummat õppeprogrammide läbiviimiseks, mis väljendub ka läbiviidud programmide ja osalevate õpilaste arvus võrreldes eelmiste aastatega.

2013.aastal töötati välja 5 uut programmi. Valmis uus õppeprogramm „Murumängud“, mis vastab alushariduse õppekavale ja võeti lasteaias poolt suure huviga omaks. 4 uut programmi said valmis TÜ botaanikaaias baasil. 2013.aasta septembrikuust alates, seoses kolimisega Lille 10 loodushariduse on uuendatud õppeprogrammide korraldamise kavasid, meetodeid ja vahendeid. Käivitati koolitus juhendajate võrgustiku täiendamiseks ja uute juhendajate kaasamiseks.

Tahvelarvutite kasutamise katsetused ja uute õppeprogrammide loomine koostöös Muraste ja Palupõhja looduskoolidega käivitus edukalt. Iga kooliastme õpilastele on loodud üks õuesõppe programm kas Palupõhja looduskooli ümbruses või Selli-Sillaotsa õpperajal.

Tabel 1. Õppekava täiendavate programmide läbiviimine 2013.a

Programmi nimetus	Programmide arv	Õpilaste arv
Uurime ja avastame: loodus või meri	7	118
Läänemeri	14	263
Lemmikloom	19	302
Sina ja mina asjade maailmas (tarbimisteema)	3	46
Kivid Eesti looduses	2	51
Vee-elustik	6	98
Pargiprogramm	7	141
Metsapäev	13	269
Linnaloodus (Toomemägi, botaanikaaias ja Emajõe)	3	63
Linnud linnas	4	92
Looduskaitse algab lähedalt	1	23
Emajõe lamm	2	38
Muld ja mulla-elustik	1	11
Geograafilised mõõdistamised	1	16

Rabakooslus turbakohvrast	2	42
Tahvelarvutiga looduses	5	75
Alam-Pedja loodus (raba, lodu, vee-elustik) 2-päevased laagrid	44	218
Palupõhja temaatilised õppelaagrid: käsitöö, foto, linnud, metsandus (3-päevased laagrid)	42	111
TÜ botaanika aia programm: Botaanika aia ABC	1	24
TÜ botaanika aia programm: Kodumaa puud ja põõsad	1	23
TÜBA ku Õpioas programm Eluvorm 1. „Nad kõik on taimed“	8	167
TÜBA ku Õpioas programm Tarbetaim 1 „Taimedelt meie toidulauale“	5	107
TÜBA ku Õpioas programm Paljunemine 1 „Ja saagu teid palju“	4	52
TÜBA ku Õpioas programm Loodusvõõndid ja kohastumised 1 „Igavesti vihmane suvi ehk kes jääb ellu vihmametsas“	4	78
Viljandi looduskeskuses ja koolides läbiviidud programmid	12	167
Kokku	211	2595

Kokku osales õppekava täiendavates programmides 2013. aastal 2595 last (2012.aastal 4692, 2011.aastal 3096).

2.3. Täiskasvanute koolituskeskus

Täiskasvanute koolitamiseks on Tartu Keskkonnahariduse Keskusel registreeritud **14 õppekava (koolitusluba 5747HTM)** kehtivusega kuni 31.03.2014), sh 10 õppekava tööalase koolituse läbiviimiseks: „Loodusgeograafia praktilised tööd“, „Keskkonna ABC“, „Keskkonnavaline seadusandlus ja looduskaitse“, „Keskkonnavalase projekti koostamine ja juhtimine“, „Praktiline aiandus ja ruumihaljastus“, „Looduse ABC ja õuesõppe alused“, „Lilleseade“, „Muuseumide looduskursus“, „Loodusvahendajate kursus“ järgi ning 4 õppekava vabahariduslike koolituste läbiviimiseks „Fotograafia“, „Kunst ja loodus“, „Säästev kodu ja kontor“ ning „Seene- ja taimetundja“. **Koolitusluba 5934HTM** kehtivusega 31.07.2014 on välja antud tööalase koolituse läbiviimiseks õppekava "Uurimustööde juhendamine põhikoolis ja gümnaasiumis" järgi.

2013. aasta jooksul toimus täiskasvanutele 30 koolitust (kokku 321 tundi) (2012.aastal 33 koolitust, kokku 548 tundi).

Kursustel osales kokku 560 inimest (2012.aastal 619, 2011.aastal 514).

2.4 Tartu Keskkonnahariduse Keskus kui praktikabaas üliõpilastele

2013. aastal viibis Tartu Keskkonnahariduse Keskuses erialapraktikal **3 üliõpilast** Tartu Ülikoolist (keskkonnakorralduse ja planeerimise erialalt ning zooloogia magistrantuurst), **3 üliõpilast** Luua Metsanduskooli retkejuhtimise erialalt ja **2 üliõpilast** Räpina aianduskoolist keskkonnakaitse erialalt.

Kokku juhendasime 2013. aastal 8 praktikanti (2012.aastal 22 ja 2011.a 14 praktikanti).

2.5. Keskkonnainfopunkt

Loodus- ja keskkonnainfopunkt tegutseb 2004. aastast. Keskkonnainfopunkt jagab loodus- ja keskkonnaalast infot kõigile huvilistele. Kodanike küsimustele vastatakse telefonil 736 6120 ja e-posti info@teec.ee teel ning 2013.aastast uues loodusmajas Lille 10 tööpäeviti kell 9-18.

2013. aastal valmis **keskkonnateemaliste infomaterjalide andmebaas**, mis on kättesaadav <http://www.teec.ee/keskkonnainfopunkt/infomaterjalid/>. Tänu andmebaasile on võimalik saada parem ülevaade keskkonnainfopunktis leiduvatest infomaterjalidest. Andmebaas võimaldab olemasolevaid ja andmebaasi sisestatud infomaterjale otsida märksõnade või pealkirjade järgi või sirvida infokandjaid teemade, autorite ja väljaandjate järgi, filtreerida otsingutulemusi vastavalt valitud keelele.

2. jaanuari 2014. a. seisuga oli **uudistelistis „TEEC uudised“ 1150 liiget**. Võrreldes 2013. aastaga lisandus 210 uut liitujat. Facebook'i lehega on liitunud **1038 inimest**, aastaga lisandus 392 huvilist. Uudistelisti ja Facebookiga liitumine näitab inimeste huvi meie keskkonnateemaliste sündmuste vastu – loengu- ja filmiõhtud, õpitoad, perepäevad – ja seega ka huvi keskkonnateemade vastu üldisemalt.

Keskkonnainfopunkt haldab Tartu Keskkonnahariduse Keskuse kodulehte www.teec.ee ning **Tartu Loodusmaja ajaveebi** <https://tartuloodusmaja.wordpress.com/>. Loodusmaja blogi läbis 2013. aastal uuenduskuuri, sai uue välimuse, on hõlpsamalt jälgitav ja visuaalselt atraktiivsem. Loodusmaja ajaveebil oli 2013. aastal **keskmiselt 35 334 klikki**, st keskmiselt 97 vaatamist päevas. Aastal 2012 olid need näitajad vastavalt umbes 38 vaatamist päevas, 13 733 klikki aastas.

Tartu Keskkonnahariduse Keskus haldab ka portaali Looduse Leheküljed (www.loodus.ee), kuhu on koondatud internetis olevad materjalid, mis puudutavad looduse uurimist, loodusharidust ja loodushoidu. 2013. aastal koliti Looduse Leheküljed uude halduskeskkonda ning loodi ka uus kujundus. Portaali arendus käib koostöös IT-firmaga 5D Vision. Tööd Looduse Lehekülgedega jätkuvad ka edaspidi. Soovime muuta Looduse Leheküljed veelgi kasutajasõbralikumaks.

2013. aasta kevadel lõppes KIKi poolt rahastatud projekt „Aktiivne loodus- ja keskkonnainfo jagamine“. 2013. aasta aprillis algas jätkuprojekt „Aktiivne loodus- ja keskkonnainfo jagamine 2013/2014“, mille kaudu jätkati 2013. aastal läbi erinevate tegevuste keskkonnainfo jagamist linnarahvale. Projektide raames korraldab infopunkt looduse- ja keskkonnateemalisi avalikke üritusi, osaleb Tartu linnas toimuvatel festivalidel ja suurüritustel ning korraldab keskkonnainfopunkti igapäevatööd. Täpsem info 2013. aastal projekti raames toimunud üritustest on lisatud aruande osasse „Avalikud üritused Tartu linna rahvale“.

2.6. Avalikud üritused Tartu linna rahvale

Oleme algatanud mitmeid järjepidevalt toimuvaid üritusi, mille eesmärgiks on tutvustada säästvat arengut toetavat eluviisi ja pakkuda keskkonnahariduslikku tegevust nii lastele kui täiskasvanutele.

2013.aastal toimusid regulaarselt järgmised keskkonnateemalised ürituste sarjad:

- lastega perede keskkonnaklubi <http://loodushommik.wordpress.com/> (Tabel 2)
- väikelaste loodushommikud (Tabel 3)
- loodus- ja keskkonnaõhtud (Tabel 4)
- keskkonnabussi reisirid (Tabel 5)
- keskkonnateemaline mälumängusari
- filmiõhtud (Tabel 6)
- näitused (Tabel 7).

Tabel 2. Keskkonnaklubi üritused:

Kuupäev	Teema	Osalejaid
28.09.2013	Jalgrattahommik Ilmar Pardiga	20
26.10.2013	Perehommik näitleja Maarja Jakobsoniga	48
23.11.2013	Perehommik mahetoidu teemal. Külaskas oli prof Anne Luik Eesti Maaülikoolist	31
30.11.2013	Perehommik: mänguasjad. Vaatasime filmi "Jõuluvana töötuba" (Rootsi, Hiina, Tai) ja arutlesime mänguasjade keskkonnamõju teemal	20
Kokku:		119

Väikelastega peredele mõeldes alustas Tartu Keskkonnahariduse Keskus 2013. aastal 4-8-aastastele lastele ja nende vanematele või vanavanematele suunatud **loodushommikute** sarja, mis pakub lastele võimaluse lõbusalt ja mänguliselt loodusega tutvust teha. 2013. aasta sügisest rahastab väikelaste loodushommikute sarja KIK. Sarjaga jätkatakse ka 2014. aastal.

Tabel 3. Väikelaste loodushommikud:

Kuupäev	Teema	Osalejaid
02.02.2013	Jänkuhommik	53
02.03.2013	Kilpkonnahommik	78
30.03.2013	Kevadpühade hommik	47
04.05.2013	Tegus teohommik	23
18.05.2013	Taimhommik	10
19.10.2013	Karu hommik	61
14.12.2013	Jõulueelne väljasõit Uhti kõrtsi	36
Kokku:		308

Tabel nr 4. Loodus- ja keskkonnaõhtud

Kuupäev	Teema	Esineja	Osalejaid
16.01.2013	Kotkad ja internet	Urmas Sellis	32
23.01.2013	Uued linnuliigid Eestis	Margus Ots	30
20.02.2013	Loodusõhtu aasta loomast hundist	Peep Männil	50
27.02.2013	Loodusõhtu lodjapuust ja teistest kodumaistest puudest-põõsastest	Hendrik Relve	84
11.11.2013	Loodusmaja energiasäästukonverents		46
14.11.2013	Retk läbi Tartu loodusmaja. Ideest tulemuseni	Janika Ruusmaa, Ilmar Part	46
Kokku:			238

KIKi toel on alates 2006. aastast toimunud **keskkonnabussi reisirid**, mis viivad huvilisi tutvuma keskkonnasõbraliku tootmise, mahetalude, jäätmekäitluse või taaskasutusega tegelevate ettevõtete, keskkonnaprobleemide ning looduspaikadega. 2013. aastal toimus 7 keskkonnabussi reisi.

Tabel 5. Keskkonnabussi reisirid

Reisi toimumise kuupäev	Keskkonnabussi reisiride sihtkohad	Osalejaid
19.05.2013	Võrumaa: Säna kultuurimõis ja taevarada	26
26.05.2013	Läänemaa: tähtsamad linnualad	31
21.06.2013	Harjumaa: Aegna saar	31
22.06.2013	Võrumaa: Jaaniraotu linnupark	46
27.09.2013	Jõgevamaa, FSC Reede eri: Kassnurme õpperada ja Luua arboreetum ning mõis	43
16.11.2013	Põlvamaa, energiasäästunädala eri: Räpina paberivabrik ja Põlvamaa keskkonnamaja jäätmeklass	50
23.12.2013	Raplamaa, jõulu eri: Atla mõisakeraamika ja Mahtra talurahvamuuseum	49
KOKKU		276

2013. aasta jaanuaris algas KIKi poolt rahastatav projekt „**Filmiõhtute sari: rännakud keskkonna ja inimkonna piirialadel**“. Igal filmiõhtul keskendutakse ühele konkreetsele piirkonnale või riigile, tutvustatakse sealsete inimeste eluolu, kohalikke loodusväärtusi, inimeste suhet loodusega, valitsevaid keskkonnaprobleeme ning vaadatakse piirkonnaga seotud filme. Projekti käigus oli algselt plaanis läbi viia 12 kohtumis- ja filmiõhtut kirjaniku ja kolumnisti Roy Strideriga, kuid kuna filmiõhtud osutusid oodatust populaarsemaks ning aadressil Kompanii 10 oli probleeme kõigi huviliste mahutamise saali, siis korraldasime kevadhooajal filmide kordusõhtuid, et pakkuda kõigile soovijatele võimalust filmiõhtutel osaleda.

Tabel 6. Filmiõhtud Roy Strideriga

Kuupäev	Teema ja film	Osalejaid
10. ja 11. 01.2013	Mehhiko. Film "Aja süda" (Corazón del tiempo)	150
24. ja 31.01.2013	Sikkimi kuningriik. Film "Sikkim"	146
08.02.2013	Mustangi kuningriik Lo. "Kagbeni"	76
21. ja 28.02.2013	Boliivia. Film "Kokakasvataja" ("Cocalero")	109
21. ja 22.03.2013	Tiibet. Film "Vana koer" ("Old Dog")	114
25. ja 26.04.2013	Mongoolia. Film "Mongol"	85
09. ja 10.05.2013	Zanskari kuningriik. Film "Teekond Zanskarist - munga töötus lastele"	80
06.11.2013	Tee- ja filmiõhtu Roy Strideriga: Ladakh	109
21.11.2013	Dolpo kuningriik. Film "Dolpo Tulku - tagasipöördumine Himaalajasse"	67
12.12.2013	Kalmõkkia. Film "The Trials of Telo Rinpoche"	67
Kokku		1378

Matsalu 10. Loodusfilmide Festivali filmiõhtud toimusid jaanuarist aprillini Kompanii 10 saalis ja Matsalu 11. Loodusfilmide Festivali filmiõhtud novembrist detsembrini uue loodusmaja saalis Lille 10. Kokku toimus 11 filmiõhtut, mille jooksul näidati 19 filmi. Piletiga külastajaid oli 256. Tegelik külastajate arv oli suurem, sest Loodusmaja lastele ja meie keskuse töötajatele on filmiõhtud tasuta. Matsalu loodusfilmide festivali filmiõhtutel kokku käis **298 inimest**.

Korraldame alates 2013. aasta algusest koostöös Eesti Ornitoloogiaühinguga keskkonnateemalist mälumängusarja, mis on samuti väga populaarne ja suure osalusega üritus. 2013. aastal toimus **8 mälumänguõhtut**, millel osales kokku **680** inimest. Mälumänguõhtud jätkuvad ka 2014. aastal.

Tabel 7. Näitused Tartu Keskkonnahariduse Keskuses

Algus	Lõpp	Teema	Külastajaid
02.01.2013	27.01.2013	ERL näitus „Ostleja meistriklass“	80
31.01.2012	26. 02.2013	Loodusmaja õpilaste joonistuste näitus, „Elupaigapuu“	60
05.03.2013	31.03.2013	„Vereta jaht“	129
01.04.2013	29. 04.2013	National Geographic fotonäitus „Ocean Soul“, fotograaf Brian Skerry	384
03.09.2012	31.05.2013	Linnalooduse näitus „Ma pole külaline, ma elan siin“	150
11.09.2012	10.-13. 09.2013	Seenenäitus	1602
01.10.2012	sept.-nov 2013	ERL näitus „Ostleja meistriklass“	250
Kokku külastajaid näitustel			2655

Rändnäitus „**Ma ei ole külaline, ma elan siin**“ oli veebruaris Pikavere Lasteaed-Algkoolis ja seal külastas seda **150** inimest.

Lisaks osaleme Tartu linna maineüritustel, linnaosapäevadel ja teistel avalikel üritustel, et tutvustada Tartu linna loodust ja keskkonnanahoiu võimalusi igapäevaelus.

Tabel 8. Muud avalikud üritused Tartu linna rahvale 2013. aastal:

Kuupäev	Sündmus	Osalejaid
06.04.2013	10. LinnaLinnuLaupäevak. TÜ Botaanikaaias toimusid linnuretked, mängud, loengud, meisterdati 69 kuldnoka ja 91 tihase pesakasti.	450
27.04.2013	Supilinna päevade platsipäev. Juhendasime looduslikest ja taaskasutatud materjalidest pillide meisterdamist, tutvustasime meie tavalisemaid aialinde ning lindudele sobivaid pesakaste	150
18.05.2013	Karlova päev 2013. Juhendasime taaskasutatud materjalidest tuulelohede meisterdamist ning pakkusime erinevaid mängu nii lastele kui täiskasvanutele	150
18.05.2013	Taimede lummuse päeva väljasõit Tõraverre ja Vitipallu	45
25.05.2013	Lelula perepäev ja töötoad. Taaskasutatud materjalidest pillide meisterdamine.	60
01.06.2013	Lastekaitsepäeva üritus "Üle läve". Tutvustasime pärjapunumise tavasid ning õpetasime tundma Eestis kasvavaid taimi ning nende rahvapäraseid nimesid	200
08.08.2013	Loodusmaja pargiala avamine. Toimusid pargiala tutvustavad ringkäigud täiskasvanutele ja pargimängud lastele	260
16.08.2013	Suveltelk 2013. Tuulelohede meisterdamine ja mängud lastele ning noortele.	60
17.08.2013	Emajõe festival 2013. Emajõe elustikku tutvustav töötuba ja mängud	170
01.09.2013	Tarkusepäev "Targaks Tartus". Töötoas valmis looduslikest materjalidest punutis ning taies labürint-näitusele "Ahhaast ülikoolini"	200
02.09.2013	Huvikooli Tartu Loodusmaja õppeaasta avaaktus ja piknik	55
14.09.2013	Õpituba Jardini Aianduskeskuses.	20
14.09.2013	Heategevuslik täika Loomemajanduskeskuses. Tutvustasime Tartu Loodusmaja huviringide tegevust.	45
21.09.2013	Loodusmaja avatud uste päev ja töötoad linnarahvale.	2000
27.09.2013	Teadlaste Öö. Pakkusime võimalust osaleda kahes osaluseksperimentis ning imetleda kahte näitust.	282
27.09.2013	Paberi taaskasutustöötuba FSC Reede raames. Valmisid kinkekotid, külmpapimagnetid ja karbid.	50
08.11.2013	Huvikooli Tartu Loodusmaja 60. sünnipäev	100
07.12.2013	Jõululaat ja talvised meisterdamise töötoad	500
20.12.2013	EOÜ uue linnumängu esitlus	25
Kokku:		4822

Ekskursioonid ja külastuskokkuvõte

2013. aasta 20. septembril avati pidulikult Tartu uus loodusmaja. Linnarahvale toimus lahtiste uste päev koos õpitubadega päev hiljem, 21. septembril. Alates uue maja valmimisest ja avamistest on hüppeliselt suurenenud meid külastavate inimeste hulk. Uus maja on ligi meelitanud nii neid, kes juba varasemast ajast on meie tegevustega kursis olnud, kui ka palju uusi huvilisi. 2013. aasta sügishooajal on läbi viidud hulganisti loodusmaja tutvustavaid ekskursioone erinevate asutuste gruppidele, aga ka üksikkülastajatele. Alates 2013. aasta septembrist oleme kõik grupikülastused ja ekskursioonid ka registreerinud.

Tabel 9. Tartu loodusmaja külastusstatistika 2013 (üksikkülastajad, ekskursioonid, üritused)

September	4334
Oktoober	1122
November	1945
Detsember	1734
Kokku	9135

2013.aastal osales meie avalikel keskkonnahariduslikel üritustel kokku umbes **11 100 inimest** (2012.a umbes 8000; 2011.a umbes 5800).

Oma uue, energiatõhusa loodusmaja ja keskkonnasõbraliku töökorralduse tutvustamiseks tegime septembrist detsembrini 64 ekskursiooni erinevatele gruppidele ligi **2000 inimesele**.

Kokku jagasime Tartus loodus- ja keskkonnahariduslikku teavet rohkem kui 13 000 inimesele.

2.7. Laste sünnipäevad loodusmajas

Alates uue loodusmaja ja pargiala valmimisest 2013.a sügisel oleme huvilistele pakkunud võimalust pidada oma lapse sünnipäev meie juures.

Selle aasta eesmärgiks oli sünnipäevateenuse väljatöötamine ja erinevate temaatiliste sünnipäevaprogrammide koostamine ja katsetamine. Aasta lõpuks on valminud neli erineva temaatikaga sünnipäevaprogrammi, mis on kõik loodusharidusliku sisuga. Loodushariduse teema eristab meid teistest sünnipäevateenuse pakkujatest. Läbi mängu ja käelise tegevuse õpitakse tundma erinevaid loomi, linde või taimi. Kõik programmid on suuremal või vähemal määral seotud õuesõppe ja eluslooduse vahetu kogemisega. Lastel on võimalus oma silmaga näha ja käega katsuda erinevad loomi ja ka taimi.

Sünnipäevaprogrammid:
„Linnutrall” 4-7-aastastele

„Jäikusünnipäev” 4-7-aastastele

„Kilpkonnapiidu” 4-7-aastastele

„Aardejaht” 4-15-aastastele

Tabel 10. Loodusmajas toimunud sünnipäevad, peod

Kuupäev	Sünnipäeva teema	Läbiviijad	Laste arv	Täiskasvanute arv
08.11.2013	„Linnutrall”	Elo Hermann Triin Rassulov	24	12
09.11.2013	„Toidutaimed talveaias“	Annelie Ehlvest	8	1
07.12.2013	„Lemmikloom”	Tiina Lilleleht	15	5
08.12.2013	„Lemmikloom”	Triin Rassulov Aire Orula	18	13
08.12.2013	„Jänkusünnipäev”	Triin Rassulov Elo Hermann	24	14
14.12.2013	Jõulupidu „Jõulujänese jälgedel”	Triin Rassulov Elo Hermann	22	19
Kokku			111	64

Kokku on osalenud laste sünnipäevadel ja tellitud pidudel 175 inimest.

2.8. Üle-eestilised keskkonnahariduslikud üritused

Lisaks piirkondlikule tegevusele Tartus ja Lõuna-Eestis on Tartu Keskkonnahariduse Keskus

- üleriigilise õpilaste keskkonnaalaste uurimistööde konkursi korraldaja
- üleriigilise õpilaskonverentsi „Meie elukeskkond“ korraldaja,
- Eesti põhikoolide bioloogiaolümpiaadi lõppvoorude kaaskorraldaja,
- Eesti põhikoolide seas populaarse loodusvaatlusprojekti Tere, Kevad! kaaskorraldaja (2013.aastal osales üle 8400 õpilase).

2.9. Rahvusvahelised projektid

- Euroopa naabrus - ja partnerlusinstrumendi Eesti-Läti-Vene piiriülese koostöö programmi 2007 - 2013 projekt **Inimene ja loodus** (*Promoting nature education as efficient mean of awareness raising* ehk *People with Nature*).

Kodulehekülg: <http://www.teec.ee/ET/projektid/people-with-nature/>

Projekti juhtpartner: Nature Conservation Agency, Meldra Langenfelde ,meldra.langenfelde@daba.gov.lv, (Latvia)

Projekti partnerid: **Eestist:** Tartu Keskkonnahariduse Keskus, Peipsi Koostöö Keskus **Lätist:** Läti Looduskaitse Agentuur (juhtpartner), Loodusmuuseumi Toetajate Kogu, Gauja Rahvuspark, Dagda kohalik omavalitsus. **Venemaalt:** MTÜ Peipsi Järve Projekt, Sebeži Rahvuspark, Pihkva Andekate Laste ja Noorte Arendamise Regionaalne Keskus, Riiklik Loodusvarade Kasutamise ja Keskkonnakaitse Komisjon, MTÜ „Bioloogid Loodushoiu eest” St.Peterburgist.

Projekti kestus: aprill 2012 - september 2014

Projekti maht: 118 109 EUR

Kaasrahastaja: Keskkonnainvesteeringute Keskus

Projekti eesmärk: Rahvusvahelise koostööl põhineva projekti peamine eesmärk on ühistegevuste kaudu tõsta inimeste teadlikkust säästvast arengust ja looduskaitsest Eesti-Läti-Vene projektipiirkonnas, sh

- tõsta laiemal avalikkusel teadlikkust looduskaitse vajalikkusest ühiskonnas;
- luua keskkonnaharidust edendavaid koostöövõrgustikke riiklike ja kolmanda sektori organisatsioonide vahel Eestis, Lätis ja Venemaal;
- vahetada kogemusi loodushariduse ja säästva arengu teemadel;
- arendada keskkonnahariduskeskusi – tugevdada nende suutlikkust, algatada uusi häid ettevõtmisi, kindlustada ligipääsetavus;
- rakendada keskkonnahariduses uusi meetodeid, mis aktiivsemalt kaasaksid inimesi ja pakuksid uusi teadmisi ja oskusi igapäevaseks eluks;
- harida õpetajaid ja loodushariduse spetsialiste, et kindlustada säästva arengu idee jätkusuutlikkus.

Projekti raames on

- toimunud keskkonnahariduslik õppereis Läti looduskeskustesse kogemuste vahetamiseks
- valminud loodushariduslikud abimaterjalid sarjast „Märka loodust”: Valik Tartu linna liblikaid, puid ja põõsaid ning veetaimi.
- toimunud õppepäevad koolidele

- **UNESCO Baltic Sea Project (BSP)**

UNESCO rahvusliku komitee, keskkonnaameti ning haridus- ja teadusministeeriumi ettepanekul koordineerib alates 2010. aastast UNESCO koolide Läänemere Projekti (BSP) tegevusi Eestis Tartu Keskkonnahariduse Keskus. 2012-2015 on Eestil kohustus juhtida ka selle projekti rahvusvahelisi tegevusi. Rahvusvaheline juhtpartner on Tartu Keskkonnahariduse Keskus. Projekti rahastab SA KIK ning Haridus- ja Teadusministeerium. BSP projektis osaleb praegu 31 Eesti kooli.

Kodulehekülg: <http://www.b-s-p.org/> ja <http://bsp.teec.ee/>

Projekti tegevused 2013:

11. – 13.jaanuar 2013 Eesti koolide talvelaager Taevaskojas. Osalejaid 40.

7. – 10.veebruar 2013 Rahvusvaheline õpetajate koolitus. Osalejaid 25, kokku 8 erinevast riigist.

1.märts 2013 ilmus projekti tutvustav inglise keelne uudiskiri BSP Newsletter No 1(37)2013.

10. - 12. mai 2013 Eesti koolide kokkutulek Kloogarannas. Osalejaid 48.

27. – 31. mai 2013 Meri Poris, Soomes rahvusvaheline laagrikool, kus osales 4 õpilast + 2 õpetajat Toila Gümnaasiumist

12. – 18.august 2013 noortevahetuse laager Leedus.

27. – 28.august 2013 toimusid Linda Metsaoru eestvedamisel Merepäevad Viinistul

2.- 6.september 2013 toimus rahvusvaheline teaduslaager Kappelnis Saksamaal, kus oli üle 100 osaleja, peaaegu kõigist Läänemere riikidest. Eestist osales 2 õpilast Kuusalu Keskkoolist ja 2 õpilast Lihula Keskkoolist, lisaks ka 2 täiskasvanut.

10. – 13.oktoober 2013 toimus Padisel rahvusvaheline koordinaatorite kohtumine. Kokku oli 22 osalejat 9 riigist.

14.- 31.oktoober 2013 toimus rahvusvaheline fotokonkurss “Our Gold is Green”.

1.oktoober 2013 – 1.märts 2014 toimub joonistuskonkurss “Soome lahe rannik ja elustik”.

1. – 14.november 2013 rahvusvaheline veebiviktoriin, osales ligi 500 õpilast kõigist Läänemere äärsetest riikidest.

15.novembril 2013 Eesti koolide õpetajate seminar Tartu loodusmajas. Osales 35 inimest.

- Nordplus Adult programmi projekt **Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete käitlemine - veebipõhine õppematerjalide kogu** (*Web-based training module on the environmental effects and handling of hazardous waste*)

Kodulehekülg: <http://www.teec.ee/ET/projektid/ohtlikud-jaatmed/>

Juhtpartner: SYKLI keskkonnakool, projektijuht Jari Heiskanen (jari.heiskanen@sykli.fi)

Partnerid: [SYKLI keskkonnakool](#) (Soome), [AkkuSer](#) (Soome), [RecSer Oy](#) (Soome), [Tartu Keskkonnahariduse Keskus](#) (Eesti), [Ideja](#) (Läti)

Projekti kestus: 1. juuni 2011 – 31. märts 2013

Projekti maht: 133 333 EUR

Kaasrahastaja: Keskkonnainvesteeringute Keskus

Projekti eesmärk: Inimeste teadlikkuse tõstmine ohtlikest jäätmetest ja nende jäätmete taaskasutusse suunamise suurendamine. Kui tõuseb ohtlike jäätmete taaskasutuse määr, väheneb samaaegselt keskkonnamõju ning suureneb teadlikkus ohtlike jäätmetega seotud riskidest.

- EL programmi Youth in Action projekt „Our Gold is Green“

Projekti kestus: Mai-august 2013

Projekti eesmärk: Toetada noorte omaalgatust keskkonnavastutuse võtmisel ja jagamisel.

Projekti tegevused: Toimused rahvusvahelised keskkonnalaagrid Eesti, Leedu ja Taani noortele ning fotokonkurss.

3. Kokkuvõte

2013.aasta oli oluline selle poolest, et valmis sai uus Tartu loodusmaja meie jaoks ajaloolisele kohale Lille 10. Lõpetasime rendilepingu Kompanii tänaval ning esimest korda huvikooli ja sihtasutuse ajaloos kolisime päris oma majja, mis on projekteeritud meie vajadusi arvestades.

Tartu loodusmaja, Lille 10

Arhitektuur ja sisekujundus: KARISMA arhitektid OÜ

Ehitaja: AS Merko Tartu

Suurus: Hoone 1480 m²

Pargiala: 10 000 m²

Ehitatud: 2012-2013

8. augustil avati pidulikult loodusmaja ja loomemajanduskeskuse uus ühine pargiala. 20.septembril toimus Tartu loodusmaja pidulik avamine, 21.septembril oli maja esimest korda avatud linnarahvale.

20.september 2013 – tammetõrudest lindi lõikamine Tartu loodusmaja avamisel. Vasakult: Tartu linnapea Urmas Kruuse, keskkonnahariduse keskuse juhataja Janika Ruusmaa ning AS Merko Tartu projektidirektor Juhan Varik.

Huvikool Tartu Loodusmaja sai 60-aastaseks ning sai oma väarikat juubelit tähistada uues kodus vanas asukohas.

Sihtasutuse prioriteetid 2013.aastal olid suunatud uuele majale. 20.juunil 2013 sõlmiti leping Tartu linnaga Lille 10 kinnistu kasutamiseks 10 aastaks. 1.juulil 2013 lõpetasime Kompanii 10 rendilepingu. Kompanii tänavalt lahkumiseks korraldasime oksjoni vana mööbli ja kontoritarvete müümiseks. Oksjon oli väga edukas ning peaaegu kõik vanad asjad leidsid endale uued omanikud. Augustis alustasime tööd juba uues loodusmajas. Uues majas oli esimesed 3 kuud häiritud ürituste korraldamine ja tavapärase töö, kuna mööbli saabumine uude majja viibis. Näituste eksponeerimine saalis ei saanudki enne aasta lõppu võimalikuks.

Uus maja ja põnev pargiala on toonud meile väga palju uusi huvilisi väga erinevatest eluvaldkondadest ja nõnda täidab loodusmaja oma eesmärki tekitades huvi selle vastu, mis siin majas toimub. Maja aitab kaasa sellele, mida me oma töös oluliseks peame – keskkonnahoiule ja selle propageerimisele igapäevase tegevuse kaudu.

Tartu Keskkonnahariduse Keskuses töötab 40 inimest, paljud neist osalise koormusega. Me pakume oma igapäevaste tegevuste ja avalike ürituste kaudu loodus- ja keskkonnateemalist teavet, haridust ja meelelahutust aastas rohkem kui **25 000-le inimesele** (2012.aastal 22 000, 2011.aastal 21 000 inimesele).

Tartu loodusmaja valmimisega kaasnenud tunnustused:

- Aasta keskkonnategu 2013 – keskkonnaministri aukiri
- Eesti Keskkonnaühenduste Koja aasta keskkonnategu 2013
- Tartumaa noorsootöö aasta tegu 2013 – Tartu maavanema aukiri
- Aasta tegu 2013 – Tartu linna aukiri
- Aasta parim ehitis 2013 – parim uusehitis muu hoone kategoorias. Tartu linna aukiri
- Nutikas energialahendus 2013 – Tartu linna aukiri

Tartu keskkonnahariduse keskuse kõige suurem väärtus – meie rõõmsad inimesed. Tarmo Niitla foto.

2014. aasta peamine väljakutse on seotud uue maja võimaluste töölerakendamisega:

- sisustada köök, töökoda, labor – pakkuda neid koolidele ja teha ise koolitusi
- sisustada infopunkt ja eksponeerida keskkonnainfomaterjale
- töötada välja ja turundada
 - uued teenused uutele sihtgruppidele, sh turistidele
 - teenusepaketid
 - koolitused linnarahvale
 - sõnumiga tooted, suveniirid
- Ühtlustada visuaalne identiteet

Eesmärgid 2014:

- 330 õppekava täiendavat loodus- ja keskkonnaprogrammi kokku 6 600 õpilasele
- 60 koolitust aastas kokku 1500 inimesele
- infopunkti külastajate arv 10 000 inimest aastas.
- huvikooli õpilaste arv 700